

KELTAINEN KIRJASTO

MURHE-
NÄYTELMÄ

JAYNE
ANNE
PHILLIPS

KELTAINEN KIRJASTO

JAYNE ANNE PHILLIPS:

Mustat kuviot (1979, suom. 1982)

Koneunia (1984, suom. 1985)

Pikakaistat (1987, suom. 1987)

Suojelus (1994, suom. 1995)

Äidin aika (2000, suom. 2000)

Kiuru ja Termiitti (2009, suom. 2009)

Murhenäytelmä (2013, suom. 2014)

JAYNE ANNE PHILLIPS

Murhenäytelmä

Suomentanut
KERSTI JUVA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *Quiet Dell* ilmestyi Yhdysvalloissa 2013.

Copyright © 2013 by Jayne Anne Phillips

All rights reserved including the rights of reproduction
in whole or in part in any form.

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-7777-5

Annabel Eicherille

Sisällys

I

Jouluaatto 24. joulukuuta 1930

Park Ridge, Illinois

Annabel aloittaa 15

II

Joulupäivä 25. joulukuuta 1930

Park Ridge, Illinois

Charles O'Boyle harkitsee 27

Anna, Asta, Anna 40

Kaunista, käytännöllistä, kestävää 70

III

24. kesäkuuta 1931

Park Ridge, Illinois

Hän tulee 99

IV

2. heinäkuuta 1931

Park Ridge, Illinois

Lapsen matka 123

V

3. heinäkuuta 1931

Quiet Dell, Länsi-Virginia

Tuulisia öitä 143

VI

27. elokuuta 1931

Park Ridge ja Chicago, Illinois

Emily aloittaa 159

William Malone ja Traveller 181

Emily löytää liittolaisen 188

VII

Muukalainen herätti alivuokralaisen epäilykset 219

Ote Charles O'Boynen kirjeestä 219

VIII

Elokuun loppu, syyskuun alku, 1931

Clarksburg ja Quiet Dell, Länsi-Virginia

Löytyminen 225

IX

31. elokuuta – 2. syyskuuta 1931

Park Ridge, Illinois

Clarksburg, Länsi-Virginia – Chicago, Illinois

William Malone: Matkalla kotiin 305

Emily Thornhill: Junamatka 309

X

*Chicago, Illinois – Waverly, Oran
ja Fairbank, Iowa*

Emily Thornhill: Iowa, oi Iowa 335

XI

Emily Thornhillin lehtileikkeitä syyskuussa 1931

”Missä se Virginia on?” 365

XII

Syyskuu 1931

Chicago ja Park Ridge, Illinois

Clarksburg, Länsi-Virginia

Charles O’Boyle: Seremonia 371

Emily Thornhill: Huutokauppa 374

William Malone: Kuin ketkä tahansa 387

Emily Thornhill: Oikeutta viipymättä 395

XIII

20.–21. marraskuuta 1931

Clarksburg, Länsi-Virginia

Koiran kaksi menetystä 405

Näpistys 407

XIV

4.–6. joulukuuta 1931

Clarksburg, Länsi-Virginia

Emily Thornhill: Preludi 447

William Malone: Aavalla jäällä 471

Emily Thornhill: Ainoita lapsia 473

XV

7.–9. joulukuuta 1931
Clarksburg, Länsi-Virginia
Oikeudenkäynti 479
Rakkaudella 505
Tuomio 538

XVI

18. maaliskuuta 1932
Moundsville ja Quiet Dell, Länsi-Virginia
Teloitus 565

XVII

18. lokakuuta 1933
Chicago ja Park Ridge, Illinois
Coda: Maailma on ilmaa 571

Kiitokset 581
Luvat ja lähteet 584

Kirjailijan huomautus

Tämä kirja perustuu todelliseen rikokseen, joka tapahtui Quiet Dellissä Länsi-Virginiassa yli kahdeksankymmentä vuotta sitten. Niiden henkilöiden nimet, joiden hengen rikos riisti tai joita se sivusi, ovat oikeat; heidän ajatuksensa, havaintonsa ja keskinäiset suhteensa ovat kuviteltuja. Kirjeet, oikeuden pöytäkirjat ja otteet eri lehdistä on lainattu sellaisenaan alkuperäisistä dokumenteista. Vähäiset ristiriitaisuudet päiväyksissä heijastavat alkuperäisten tekstien ristiriitaisuuksia.

I

Tämä kirja on tarkoitettu ihmiskunnalle tervehenkiseksi hyödyksi, ei synnyttämään sairaalloisia haluja tai turmelemaan ihmissieluja.

– E. A. Bartlett, *Harry F. Powersin lemmenmurhat*
(*Varokaa Sinipartoja*)

Eicherien kodin puutarhassa Park Ridgessä, Chicagon esikaupungissa, on pieni merkki, jossa lukee ”Eläinten haudausmaa” Annabel Eicherin (9) lapsellisella käsialalla. Leikkitoverien kertoman mukaan Eicherin lapset olivat haudanneet sinne linnun.

– *Clarksburg Telegram*,
joulukuun 9. 1931

Elinkustannukset, 1931

Uusi talo	\$ 6796,00
Keskimääräinen vuosiansio	\$ 1858,00
Uusi auto	\$ 640,00
Keskimääräinen kuukausivuokra	\$ 18,00

– *Muistako kun... 1931*,
Nostalginen katsaus
menneisyyteen

Park Ridge, Illinois

Jouluaatto

24. joulukuuta 1930

Annabel aloittaa

Kun vuosi vaihtuu, tuulessa kuuluu kellojen kilinää. Vanhat vuodet putoavat maahan valoina. Niissä valoissa voi kävellä ja ne kahisevat kuin jättiläispuista pudonneiden lehtien keot. Mutta ylhäällä kellot soivat kaikille jotka elävät. On hopea- ja kultakelloja ja läpinäkyviä lasikelloja, ja aiskelloja, sata vuotta vanhoja. Mummi sanoi, että jokaiselle, joka on sinä vuonna kuollut, kuuluu ilmassa kuiskaus, ja jokaiselle, joka odottaa syntymää, leijuu ilmassa höyhen.

Äiti sanoo, että ne ovat vain juttuja, mutta minä kyllä kuulen ne kellot, aina, unessakin, ja edessä kaikki on valkoista ja avaraa kuin pelto. Sitten alan nähdä unta.

Siinä unessa puut tuikkivat. Pimeässä on hiljaista, ja minä olen jossakin sisällä, näyttämöllä. Takana on puita, mutta ne ovat eläviä, oksa koskee toista, liikahtelee. On kuin niiden lomassa liikkuisi hiljainen henki, ja valo löytää minut. Teatterisali on iso, rivejä rivien perään, ja jotenkuten läpi häikäisevän valon näen parven. Yleisö on hiljaa, odottaa mi-

nun puhuvan. Ehkä tämä on näytelmä, minun näytelmäni, tai näytelmä, jossa minä esiinnyn. Ramppivalojen takana kasvoja ei erota, vain kallistuneita päitä ja naisten hattuja ja kiihkön, joka ikään kuin soljuu katsomossa. Ilma humisee ihailua tai kiihtymystä ja pauhaavaa kuisketta kuin suosionosoituksia. Sitten valot pimenevät näyttämöllä. Kuulen, että ihmiset itkevät, niin paljon esitys niitä liikuttaa.

Mummi sanoi usein, että minusta tulee ehkä teatterinäyttelijä ("äläkä sano 'näyttelijätär'", hän lisäsi, "se ei herätä arvonantoa") tai näytelmäkirjailija. Mummi ihaili nais-asianaisia ja sanoi, että suffragetit halusivat avata naisille kaikki alat. Jos hän olisi ollut nuorempi, hän sanoi, eikä häntä olisi tarvittu kotilieden ääressä, hän olisi mennyt mukaan liikkeeseen, mukaan tärkeään taisteluun, jolla oli puolellaan järjen ääni. Häntä tarvittiin kotona, koska Heinrich kuoli. Mummin "oma rakas Heinrich" oli minun isäni, mummin ainokainen. Me sanoimme pappa. Papalle Grethe oli "mamselli" ja minä olin "pikku Nell", vaikka minun nimeni on Annabel. Minä yritän kovasti muistaa, mutta en muista, en oikeasti. Minulle pappa on muotokuva kultakehyksessä salin takan päällä ("Se ei ole valokuva, rakas lapsi, se on öljymaalauk") ja sitten pappa on mies hääkuvassa äidin kanssa. Eräänä päivänä pappa ei tullut kotiin. Minä olin neljä vuotta vanha. Sinä iltana ei sanottu mitään, ettei me lapset hätäannytä. Betty, meidän lastenhoitaja, istui päivällispöydässä meidän kanssa ja pani meidät sänkyyn, sillä äiti ja mummi joutuivat lähtemään poliisien puheille.

Raitiovaunu törmäsi pappaan Chicagon Loopissa, juuri kun ilta pimeni. Hän oli kävelemässä klubilta asemalle.

Kuvittelen että siellä oli iso tungeksiva ja tuuppiva joukko ihmisiä, joiden huomion ohiajavan paloauton sireeni oli he-

rättänyt tai jotka sadekuuro oli yllättänyt. Pappa oli taitava hopeaseppä meidän takapihan työpajassa ja lisäksi hän oli aktuaari Chicagon *Metropolitan Insurance and Casualty* -yhtiössä. Hän antoi lausuntoja todennäköisyyksistä. Se oli kohtalon ivaa, mummi sanoi, sillä kukaan ei olisi koskaan osannut ennustaa äkkikuolemaa niin vahvalle ja terveelle miehelle, joka ei ikinä polttanut eikä juonut ja joka oli pidetty ja kunnioitettu. Hän hoiti asioita klubilla, koska siellä asioita hoidettiin, ja iltaisin ja viikonloppuina hän oli taitelija, lahjakas mies, jolla oli valloittava luonne. Yliopistoaikoina hän oli osallistunut teatteriesityksiin, ja hänellä oli kaunis tenori, mutta matematiikka oli hänen alansa. Yksi ja sama työpaikka koko elämän ajan, mummi sanoi, ja kuollessaan hän oli pääaktuaari sen lisäksi että opasti ja neuvoi äitiä hopeasepän työssä. Yksi ja sama koti Grethen syntymän jälkeen, sen jälkeen kun mummi oli myynyt Chicagon asunnon ja muuttanut perheen luo. Pappa oli halunnut lapsilleen raitista ilmaa ja hyvät koulut sekä puutarhan, jossa oli ulkorakennus työpajaa varten ja talli ponille, ja että lähellä olisi puisto, jossa voi uittaa laivoja ja kävellä metsäpolkuja myöten niitylle. Niitty kasvaa keväällä korkeaksi ja niitetään kesällä ja pappa auttoi meitä lennättämään leijoja.

Minä luulen, että muistan ne leijat.

Grethe oli silloin kahdeksan ja pappa käski sen ottaa silmälasit pois ja juosta, juosta suoraan eteenpäin ja mennä minne naru veti, eikä niityllä ollut ketään muita ja tuuli oli kova. Minä olin pieni ja hän kantoi minua olkapäillä, piteli polvista, ja leija kohosi ylös, ylös. Papan kädestä lähtevä naru tuntui jalkaa vasten.

Oli kuin olisin ollut oikein pitkä, heinä kaukana alhaalla ja leija kaukana ylhäällä, missä se sukelsi ja sinkoili. Pidin

kiinni papan tukasta, se oli tumma ja paksu ja kammattu taakse, mutta sinä päivänä hiukset liehuivat tuulella niin kuin minun mekkoni leveä kaulus ja leijojen nauhat. Papan kasvoja en näe enkä hänen silmiään omieni lähellä, mutta joskus kun olen yksin ja pinnistän, minä tunnen hiukset sormissani, kylmät ja karkeat, ja puristan kädet nyrkkiin pitääkseni kiinni.

Minä muistan kaikki mummin tarinat papasta, mutta leiijat ei ole mummin tarina. Mummin tarinat asuvat valokuvarasiassa, joka oli mummin pukeutumispöydällä. Korkean puurasian sivuina on neljä lasikehystä, joiden sisään on työnnetty valokuvia. Heinrich löysässä mekossa. Heinrich kymmenenvuotiaana isoisä ja isoäiti Eicherin kanssa ("Heinrich luki sanakirjaa ja kirjoitti ylös uusia sanoja, ihan niin kuin sinä, Annabel"). Heinrich koulun päättyessä. Heinrich sotilaspuvussa. ("Että ensin selviää elossa suursodasta ja jää sitten parhaassa iässä raitiovaunun alle.") Rasian koristeltu kansi nousee nätisti ja muut valokuvat sopivat sisään, paksut kortit lepäävät somasti sametilla.

Se rasia on nyt minun. Grethe ei koskaan katsele valokuvia. Kasvot ovat liian pieniä eikä se näe niitä eikä väliä tarinoista. Sillä oli tuhkarokko ja korkea kuume kun se oli kaksivuotias. Vähällä että ei menehtynyt, mummi saanoi, ja taudin kriisivaihe jätti jälkensä näköön ja keskittymiskykyyn ("Kun ottaa huomioon Grethen rajoitukset, on vain hyvä ettei hänellä ole mielikuvitusta. Oppii hoitamaan kotia ja menee naimisiin. Siihen asti meidän täytyy suojella häntä"). Grethe ei käy enää koulua; se on melkein yhtä pitkä kuin äiti ja menee äidin kanssa kauppaan ja pankkiin. Se auttaa suunnittelemaan aterioita ja äiti opettaa sille etikettiä.

Grethe on omanlaisensa. Sillä on tummat hiukset niin kuin papalla. Jos se ei muista jotain, minun pitää muistaa sen puolesta. Dioraamoissa ja näytelmissä, joita minä kirjoitan, se esittää prinsessaa tai vaeltajaa. Minä lausun repliikit ja se esittää, sillä on näet rauhallinen ja hidas tapa liikkua ja se osaa olla paikoillaan. Hart pilaa dioraamat ja villitsee Dutyn haukkumaan ja juoksemaan ympäriinsä. Minun veljeni Hart on fiksu ja sille minun pitää antaa pitkiä puheita ja vakavia eleitä. Sen pitää olla sankari tai konna ja laskea lopuksi kukkia äidin jalkojen juureen.

Duty on meidän bostoninterrieri, joka seuraa Hartia joka paikkaan ja nukkuu meidän sängyissä vuorotellen. Betty toi sen löytökodista ja äiti antoi sen jäädä. Poni oli silloin myyty maalaistalossa asuvalle perheelle. Duty oli valmiiksi koulutettu, Betty sanoi, koska sen aikaisempi perhe oli saanut surmansa tornadossa, ja pojalla pitää olla koira. Hart halusi antaa sille nimeksi Porho, koska sillä on valkoinen läikkä toisen silmän päällä ihan kuin hienon herran monokkeli. Mutta Dutylla oli panta, johon oli ommeltu nimen kirjaimet, eikä se totellut mitään muuta nimeä. Hyvä niin, äiti sanoi. Koira pitää ulkoiluttaa ja ruokkia, ja nimi joka merkitsee velvollisuutta, auttaa muistamaan sen. Duty osaa istua ja Hart opetti sen noutamaan ja tanssimaan. Kun mummi oli sairas, Duty makasi mummin ovella. Hoitaja kulki ees taas tarjottimen kanssa ja sanoi että hän kompastuu koiraan, nyt suljette sen johonkin.

Duty on mukana unessa. Minä seison näyttämöllä puiden edessä ja Duty on salissa, istuu aivan valon laidassa. Sillä on töpöjalat ja sen rinta on leveä ja sen lyhyt ruskea turkki kiiltää kuin peili. Dutyn silmät on etäällä toisistaan ja voi näyttää siltä että se katsoo kahteen suuntaan, mutta se katsoo

vain näyttämön sivuun, jonne kukaan ei näe. Mummi sanoi aina, että unet on toiveita ja haaveita, lahjoja unikeijuilta, jotka vartioi ja hoivaa meitä nukkuessamme. Hän sanoi että runot ja kertomukset on näkymättömien enkelten kuisketta, että ne ovat samanlaisia olentoja kuin sinä ja minä, ja tietävät enemmän kuin me täällä ollessamme voimme tietää. ”Kun olen poissa, puhu minulle omassa mielessäsi”, mummi sanoi, ”niin minä kuulen aina ja lähetän vastauksen tuulen ja ruohikon suhinassa ja muina pikku merkkeinä, sillä kun olemme poissa, me emme enää puhu sanoin.”

Hoitaja ei tullut kiitospäivänä. Minä luulen että mummi oli siitä iloinen. Herra Charles O’Boyle, meidän entinen vuokralainen, oli tulossa päivälliselle, ja naapurista Verbergit, jotka toisivat kalkkunaa ja kastanjakastikkeeseen. Äiti valmisti kasvikset ja oman gelatiiniyllätyksensä ja Charlesin oli määrä tuoda piirakat. Charles on loistava piirakkaleipuri. Se leipoi niitä joka sunnuntai niinä vuosina kun asui meillä, ennen kuin Dunnegan-yhtiö siirsi sen takaisin Chicagoon. Grethe kattoi pöytään Havilland-astiaston ja Hartin oli määrä latoa halot valmiiksi ruokasaliin ja saliin. Me käristetään aina kiitospäivänä paahtokarkkeja piikin päässä, ja syödään suklaaviikunoita. Oli minun vuoro istua mummin luona. Minä kannoin teetarjottimen ylös.

”Kultaseni”, hän sanoi. ”Sinä olet ilo ihmisille.”

Minä syötin mummia teelusikalla. Kuppi ei pysynyt mummilla kädessä. Hän puhui silkkinryöstä, joka sitoo yhteen meidän sielut, mummin ja minun. Hän nukkui ja heräsi, nukkui ja heräsi.

Se nyöri on oikea nyöri ja minä pidän sitä tyynyn alla. En koko nyöriä. Se oli kerran vaikka kuinka pitkä, se jäi yli kun äiti ompeli sitä koristeeksi sohvatyynyihin ja salin

verhoihin, ja mummi otti sen mukaan puistoon. Hän keksi meille leikkejä kun pappa kuoli ja vei meitä joka paikkaan, sirkukseen ja eläviin kuviin ja puistoon, varsinkin puistoon ("Lähellä kuin oma piha"). Betty piti huolta äidistä ja äiti teki tilejä. Iltapäivisin mummi vei meidät jonossa puistoon nyörin kanssa. Mummi sanoi, että hän oli vain yksi ja meitä oli kolme ja meidän täytyy pitää tiukasti nyöristä kiinni. Hän teki kullekin ison solmun, johon piti tarttua oikealla kädellä, ja minä olin ensimmäisenä mummin takana. Sitten tuli Grethe ja sitten Hart, meidän miehen suojelijamme, Duty kannoillaan. Käveltiin kaksi korttelia ja kaariportin alitse puistoon, suihkulähteen ja lampien ohi metsään, missä puut kasvaa tiheässä. Pideltiin nyöristä eikä puhuttu mitään, sillä mummi tahtoi että heinäsiirkkojen ja rukoilijasirkkojen pikku äänet kuuluisivat, ja se miten heinä kahisee niityllä mäntyjen takana. Ääni kulkee jopa nyöriä myöten, mummi sanoi, sillä sydän sykkii kämmissä.

Jäljellä oleva nyöri on pelkkä solmun ympärille kierretty kieppi joka on solmittu kaksoisrusetille. Nykyään kun mennään puistoon, minä puen sen rouva Pomeroylle, joka on räsynukke, kahden tytönkämmenen kokoinen, ei sen isompi, niin että nyöri ulottuu neljä kertaa sen vyötärön ympäri kuin kultainen vyö. Nukke oli lahja papalta. Meillä kaikilla on rakkaat kumppanimme, mummi sanoi. Mistä minä semmoisen nimen keksin, sitä hän ei käsittänyt, pystyin tuskin sopertamaan sen kaksivuotiaana.

Hart sanoo että pappa vei hänet talvella sunnuntaisin puistoon ratsastamaan ponilla ja talutti heitä ympäri koko niityn. Grethellä on astma ja ilma oli liian kylmä, mutta pappa ja Hart pukivat päälle lämpimät vaatteet kuin tutki-

musmatkailijat. Heidän hengityksensä oli kuin valkeaa savua ja iltapäivät olivat sinisiä.

Minä olin liian pieni ratsastamaan. Minä en muista ponia, mutta Grethelle se oli rakas ja Hartille ja kaikille hänen kavereilleen. Se oli shetlantilainen, Hart sanoo, pieni, niin kuin iso koira, harja silmillä ja pitkät silmäripset kuin rouva Pomeroylla, vaikka nukella ne on ommeltu langasta. Se ravasi pihassa porkkanan perässä. ("Maatalosta tuli poika ja toi heiniä ja rehua ja puhdisti tallin ja antoi sille liikuntaa, kun ilma oli huono. Isäsi tahtoi välttämättä sen ponin, mutta se tuli liian kalliiksi hänen kuolemansa jälkeen.") Syntymäpäivinä ja vappuna meillä oli hienoja juhlia, oli pantomiimia ja jonglöörejä, poniajeluita ja vanteen juoksuttamista.

Nyt meillä on ilmapalloja ja äiti tekee jäätelöä.

Kiitospäivänä ei ollut jäätelöä.

Oli sovittu että minä istuisin pöydässä ruokarukouksen ajan. Sitten Charles kantoi minun lautaseni yläkertaan. Äiti toi mummilte kirkasta lientä, mutta mummi nukkui.

"Sinä et ole niin kuin muut", mummi sanoi mielellään. "Sinun unesi näkevät meitä kauemmaksi."

Kerran hän pyysi että sulkisin silmäni ja koskettaisin otsalla hänen viileää kuivaa suutaan. Hän suukotti minua ja siunasi ja sanoi kuiskaten, että en pohdiskelisi kuvia joita näen, vaan kuuntelisin, katselisin, kokisin ne. Niiden tarinat ovat totta, hän kertoi, sillä ne ennakoivat ikuista puutarhaa, jossa me kaikki kerran käyskelemme yhdessä.

Minä mietin että onkohan se puutarha maata tai ilmaa, onko siellä nälkä, vai ravitaanko meidät jollakin, joka palaa aina uutena niin kuin kaste palaa ja tuuli, niin kuin kello, jotka soittavat vanhan vuoden pimeyteen lumen vahvistaessa äänet.

JAYNE ANNE PHILLIPS on kuulunut amerikkalaisten kirjailijoiden eturiviin jo kolmekymmentä vuotta. Hän on saanut useita kirjallisuuspalkintoja, mm. American Academy of Arts and Lettersin akatemiapalkinnon. Tällä hetkellä Phillips toimii englannin kielen professorina Rutgers-Newarkin yliopistossa New Jerseyssä. Kaikki hänen aiemmat kuusi teostaan on julkaistu suomeksi.

Lyyrisenä kertojana tunnettu Jayne Anne Phillips hätkähdyttää tositapahtumiin perustuvalla, väkevän suorasukaisella romaanilla. Kirjailijaa vuosikymmenet askarruttanut murhenäytelmä vaarallisen auer-vaaran kynsiin joutuvasta leskestä on tragedia, rakkaustarina – ja mestarikertojan häikäisevä taidonnäyte.

”Välillä unenomaisen pahaenteinen, välillä voimakkaan latautunut – – alati kaunis ja ilmaisuvoimainen. Virtuosoimainen romaani.”
– TAMPA BAY TIMES

”Sana joka parhaiten kuvaa Phillipsiä? ’Nerokas’.”
– THE BOSTON GLOBE

84.2 | www.tammi.fi | ISBN 978-951-31-7777-5
Päällys: Jussi Kaakinen